

ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਲਾਨਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਜੋੜਿ ਸਰੂਪ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪੰਜਾਬ ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ, ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਪੀਰਾਂ-ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਚੌਪਾ-ਚੌਪਾ ਭਗਤੀ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਹਮੀ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਮੋਗਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ 12 ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਿੰਡ ਚੰਦ ਪੁਰਾਣਾ। ਪਿੰਡ ਚੰਦ ਪੁਰਾਣਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ, ਸੂਰਬੀਰ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਚਾਰ ਭਰਾ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਇਹ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗੀ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ

ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਭਾਈ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ। ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ ਜੁਆਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ 'ਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੁਗਲ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੁਗਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਅਯਾਸ਼ੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਗਲ ਆਪਣੀ ਅਯਾਸ਼ੀ ਲਈ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਪੁੰਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਕੁਛ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦੇਖ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਹ ਸਹਾਰ ਨਾ ਸਕੇ। ਸਾਡੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਜੁਲਮ ਸਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਵੱਧ ਪਾਪੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਪੁਣ ਕੀਤਾ। 'ਬਿਰਥੀ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵਈ, ਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥' ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਕ ਵਾਰ ਹੱਦਬੰਦੀ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੀ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੰਦ ਪੁਰਾਣੇ ਵਾਲੀ ਹੱਦਬੰਦੀ 'ਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸ. ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਗਲ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜੜਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਘਮਸਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀ ਅਤੇ

ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲੜਦੇ-ਲੜਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੇਵਾ ਲੱਖ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਕੱਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਮੁਗਲ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ। ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਹਿੱਲ ਗਏ। ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਕੁਝ ਮੁਗਲ ਫ਼ੌਜ ਮਾਰੀ ਗਈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਗਈ।

ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਹੁੰ ਬਾਹਰੇ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਆਏ
ਭਾਓ ਭਗਤਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸੱਚ ਖੰਡ ਵਜਾਏ

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਰ 12ਵੀਂ)

ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਚੰਦ ਪੁਰਾਣੇ ਵੱਲ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਗਏ। ਇਥੇ ਹੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਮਾਨਸ ਚੋਲਾ ਫ਼ੱਡ, ਜੋਤ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਗਏ ਕਿ ਅਣਖੀ ਯੋਧੇ, ਗ਼ੈਰਤਮੰਦ ਇਨਸਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਸੀਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੱਕ, ਸੱਚ ਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਗਏ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਲੇਖਕ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਸਮਾਂ ਸੱਚ ਹੈ ਸਮਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਾ।

ਯੋਧੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜਰਕ ਪਛਾਣਦੇ ਨੇ।
ਜਦੋਂ ਜੁਲਮ ਦੀ ਹੱਦ ਇਤਹਾ ਹੁੰਦੀ।
ਰਾਖੇ ਚਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪਛਾਣਦੇ ਨੇ।
ਪਰਖ ਹੁੰਦੀ ਐ ਜੰਗ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਵਿਚ
ਕੌਣ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੌਣ ਸ਼ੇਰਾਨ ਦੇ ਨੇ
ਯੋਧੇ ਕਰਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹਿੱਕ ਢਾਹ ਕੇ
ਮੁਗਲ ਭੱਜੋਯੇ ਯਾਰ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਨੇ
ਤੇਗ 'ਤੇਗ' ਦੀ ਖੜਕੀ ਸੀ ਲਾਟ ਬਣਕੇ
ਸਾਡੇ ਖੰਡ ਉਹਨੇ ਮੁਗਲੀ ਦਿਵਾਨ ਦੇ ਨੇ
ਆਪ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਮੁਗਲੀ ਵੱਡ ਮਾਰੇ
ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਤੇ ਜੁਲਮੀ ਤੁਫਾਨ ਦੇ ਨੇ
ਯਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਮਰ ਹੈ ਜਗਤ ਉਤੇ
ਪੰਨੇ ਬੋਲਦੇ ਗੁੰਬ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸੁਖਤਾ ਸੁਖ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸੰਗਤ ਮਿੱਟੀ ਕੱਢਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜੋ ਸੰਗਤ ਮਿੱਟੀ ਕੱਢਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਗੀਠਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ - ਮਿੱਟੀ ਕੱਢਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਉਸਾਰੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਹੈ।

ਭਵਨੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ

ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਨ ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ
ਜਨੁ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ॥
ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ
ਹਰ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥

ਕੁਝ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ 'ਵਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਏ' ਦੇ ਮਹਾਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਸਭ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਹਿੱਤ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਰ ਸਾਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸਨ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਇਹ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ

ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ, ਇਹ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚੋ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ.... ਇਹ ਉੱਚੇ ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਮੋਗਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੰਦ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਸਰਦਾਰਨੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਦੀ ਭਾਗਾਂ ਭਰੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪਿਤਾ ਸ. ਸ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ 12-2-1969 ਨੂੰ ਹੋਇਆ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਭਾਈ ਹਨ, ਵੱਡਾ ਭਾਈ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਸ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜੱਟ ਬਰਾਦਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਰਗਾ, ਉਹ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ, ਉਹ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਈ ਜਾਣਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਹ ਜਾਗ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੱਗ ਗਈ, ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੀ ਝਲਕ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸਰਦਾਰਨੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਦੇ ਅਣਮੁੱਲੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਜੋ ਸਾਕੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਮਨਮਾਹੀ।
ਉਹ ਤੇਜ਼ ਖਿਲਾਰਨ ਆਪਣਾ, ਜਿਉ ਸੁਰਜ ਰੁਸ਼ਨਾਈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਪ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੜ੍ਹ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਮੰਨਤਾ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵੀ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਇਕ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਭਾਈ ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹਾਂ। ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਏ ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਭਰਿਆ ਹੀ ਦੁੱਖਾਂ-ਦਰਦਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈ ਹੈ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਦੁਖੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਹੀ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਪਰਾਮ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਹੀ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਸੱਚ ਸੰਤ ਦਾ ਤਾਂ ਫਰਜ਼ ਹੈ - "ਸੰਤ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਧਰਮ ਕੀ ਪਾਉੜੀ...।" ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ, ਸੱਚ ਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਆਪਣੇ ਧਰਮ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮੀ ਬਣਾਉਣਾ, ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਪ ਕਰਵਾਈ, ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸੁਖਣਾ ਸੁੱਖਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ 1994 ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੱਖਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਅੱਜ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਰੇਕ ਧਰਮ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਿੰਦਿਆ ਚੁਗਲੀ ਵਰਗੇ ਭੈੜੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬਚਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਗੇ-ਤਵੀਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਇਥੇ ਜੰਗ ਤੇ ਆਇਆਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਸਾਂ ਨੌਂਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਅੱਜ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਸ਼ੋਭਾ ਹੈ।

ਉਘੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਹਨ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੰਦ ਪੁਰਾਣਾ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾ, ਪੀਰਾਂ, ਪੈਗੰਬਰਾਂ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ, ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਉਥੇ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰ ਜੱਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਬਖ਼ੁਹੋ) ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਿਮਰਨ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਂਦਿਆਂ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਮੋਗੇ ਤੋਂ 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਮੋਗਾ-ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਰੋਡ ਉਪਰ ਪਿੰਡ ਚੰਦ ਪੁਰਾਣਾ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਸੜਕ ਤੋਂ

ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਮੁਫ਼ਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, 20 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਇਆ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਜ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਹਰ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ 24 ਘੰਟੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਖਾਤਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਕੇ ਭਲਾ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟੇ ਗਏ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਦੇਖਣਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1 ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੰਚ ਮੰਜਿਲਾ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬਣੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੀਰਥ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਜਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਨ ਰਸਤੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਗੇਟ ਸੁਸੈਭਿਤ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਜੇਬ ਘਰ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ 40 ਫੁੱਟ ਉੱਚੀ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸੇਖ ਡਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡਾ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਦੋ ਪੁਰਾਤਨ ਪਾਵਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਛੋਟੇ ਸਰੂਪ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਾਰ 1 ਇੰਚ ਤੇ ਢਾਈ ਇੰਚ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹਰ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਲਾਨਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲਾ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ 8 ਮਾਰਚ 24 ਫੱਗਣ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਗਜ ਰਾਹੀ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦਾ ਇਥੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਮਾਲਵਾ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਬਣਕੇ ਉੱਭਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅੱਜ ਕੱਲ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾਤਾ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਮਾਲਵਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਬੁਜੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 350 ਗਰੀਬ, ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਨ ਵੰਡਣਾ, ਗਰੀਬ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨੇ, ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾਉਣੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੱਡੀਆਂ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ, ਮੱਝਾਂ, ਘੋੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋਣੇ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਪੰਚਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋੜਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਪੀਆਂ, ਪਿੰਨ, ਬੂਟ ਵੇਡਣੇ ਅਤੇ ਚੋਗੀਆਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮੈਡਲ ਦੇਣੇ, ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੋਹੜੀ ਮਾਘੀ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਦੁੱਧੋਂ ਵੰਡ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਟਰਾਈ ਸਾਈਕਲ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਰ, ਖਰੜੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਲੋਂ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਮੋਗਾ, 95927-15090